

שאלה: ידוע שהרמב"ם אוסר על לומדי תורה לקבל כסף עבור לימודם. זו לשונו (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה י):

"כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה חילל את השם, וּבָזָה את התורה, וְכִבֵּה מְאֹד הַדֵּת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם הבא. לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה. אמרו חכמים 'כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם'. ועוד צוו ואמרו 'אל תעשה עטרה להתגדל בהן, ולא קרדום לחפור בהן'. ועוד ציוו ואמרו 'אַהֲוֵב את המלאכה וּשְׂנֵא את הרבנות' [=שימוש המלה בימי קדם, שליטה על אחרים]. וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון, וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות".

היום בכמעט כל הישיבות וכל הכוללים, מקבלים כספי תמיכה ממדינת ישראל. ידוע שיש מחנה די ניכר של אזרחים המתנגדים ללימוד התורה, והם רואים בתמיכה כספית זו עושק שלוקחים מאוצר המדינה. כלום אין בזה חילול השם?

תשובה: לא שאלת על מה שהישיבות והכוללים מתרימים אנשים פרטיים לתת מכספם למוסדותיהם. כי הַבְנֵת שזה בהתנדבות, ומי שאין לבו מעוררו לתת מכספו, אינו נותן! לכן חלק גדול מהתורמים רואים בכך זכות, שיש להם השתתפות בלימוד התורה. ומובא במסכת פסחים (נג ע"ב) שלעתיד לבוא ישבו בגן עדן אותם התומכים יחד עם הלומדים, ונהנים מְאֹד הזכות. וחלק גדול מהתומכים נותנים כי מודעים הם שבזה יש להם חלק לעולם הבא ולתחיית המתים (כתובות קיא ע"ב).

אני סבור שהוא הדין בכספי המדינה. מי המחליט כמה כסף לתת למוסדות התורה? הַכְּנֵסֶת וכן ועדת הכספים של הַכְּנֵסֶת. מיוצגים שם כל המפלגות שזכו לאימון הציבור ונכנסו נציגיהם לשרת בתפקידיהם. כל הצעה של חלוקת כספים מתקבלת ע"י רוב קולות. אין לך כמעט שום דבר שיתקבל בכנסת באופן "אוֹנִימִי" [ללא חריגים הפוסלים את החוק]. ואעפ"כ הכל כהוגן כי על דעת כך נכנסו כל המפלגות לארגון הכנסת, שהחלטותיהם יתקבלו לפי רוב קולות. לכן כאשר חק-ההקצבה עובר, ומקציבים לבני הישיבות ולבני הכוללים, זו השתתפות של עם ישראל בקיומם, והרי זו החלטה נבונה ונכונה של רוב עם ישראל. לא צריכים להיות מזועזעים יותר מדאי מקומץ קטן של שונאי תורה המתרעמים על כך.

קראתי בעיתונות שההקצבה הממשלתית למוסדות להשכלה גבוהה (האוניברסיטה העברית, הטכניון, מכון וייצמן ברחובות וכו'), הם פי שש לכל ראש של הסטודנטים, מול מה שניתן לכל ראש בין לומדי התורה. אבל אותה

ששית מהסכום הכללי מראה כי עם ישראל מעוניין שיהיה בְּעִמְנוּ קבוצה של מלומדים, היודעים מורשת הדורות של דורות קדם. נכון שחלק ניכר מעם ישראל אינו מרגיש שבכוחו לקיים דברי התורה, קלה כחמורה, אבל באופן עקיף שמחים הם שיש בְּעִמְנוּ גרעין מסויים המסור לכך.

לכן אין שום פגם בכסף זה. וגם הנוהג בכל עניניו כדברי הרמב"ם, לפי דעתי מותר לו לקבל תמיכה זו, כי הוא בא ברצונם של רוב עם ישראל, כפי שבא לידי ביטוי ע"י נציגי רוב העם בְּכַנְסֵת.